

Лекційне заняття 21.04.2020 (2 год)

Глобальні проблеми людства

Проблема миру і розброєння

Глобально постала в наш час геополітична проблема збереження миру. Воєнні конфлікти існували завжди. Але вони ніколи так не загрожували всьому людству, як нині. У другій половині ХХ ст. у зв'язку з подальшим удосконаленням ядерної зброї і ракетної техніки, нагромадженням інших засобів масового знищення (хімічних і біологічних) виникла реальна можливість знищення цілих країн і континентів у випадку розв'язання третьої світової війни. В арсеналах найбільших країн світу зосереджена така кількість зброї, якої достатньо, щоб знищити все живе на планеті. Атомні й водневі бомби, якщо вибухнуть одночасно, здатні розірвати Землю на шматки. Сукупний світовий запас ядерної зброї становить близько 15 тис. мегатонн, що приблизно дорівнює більш як 1 млн бомб, аналогічних тій, що була скинута на Хіросіму. І хоча ядерна зброя більше не застосовувалась, викликає занепокоєння прагнення окремих держав до безконтрольного з боку міжнародного співтовариства володіння зброєю масового знищення. Нині налічується щонайменше сім "ядерних держав", у т. ч. й таких, що конфліктують між собою (Індія та Пакистан). Ще ряд країн веде активні роботи щодо створення ядерної зброї.

У кінці 80-х - на початку 90-х років ХХ ст. з припиненням "холодної війни" між двома суспільними системами була знята загроза світового ядерного конфлікту. Однак значна небезпека криється також у локальних конфліктах, що можуть мати регіональне поширення. Так, міжнародні договори про нерозповсюдження ядерної зброї чи про повне припинення виробництва хімічної зброї підписані далеко не всіма країнами світу. Величезними є також економічні втрати людства від гонки озброєнь. Після Другої світової війни всі країни світу витратили вже близько 10 трлн доларів США на озброєння й утримання армії. Цю величезну суму можна було б використати набагато продуктивніше, наприклад на ліквідацію глобальних проблем людства. Але до цього все ще далеко. Найбідніші, кризові країни, незважаючи на голод і злидні, продовжують вкладати величезні кошти у виготовлення зброї. Так, у 1998 р. КНДР, де панує голод, випробувала балістичну ракету. Кризова Росія в 1998-1999 рр. випустила новий винишувач і найсучасніший військовий корабель. І такі приклади непоодинокі.

Разом із тим на проблему збереження миру на нашій планеті є різні точки зору. Так, багато хто стверджує, що винайдення атомної зброї відвернуло третю світову війну. Бо якщо в цьому конфлікті не буде переможців, то втрачається і сам сенс війни. Армія, воєнна промисловість дали роботу багатьом мільйонам людей, які інакше могли бути безробітними. Технічні досягнення у воєнній промисловості стали надбанням мирних галузей господарства. Потенційні агресори, боячись нищівного удару у відповідь, відмовились від своїх загарбницьких планів.

І все ж загалом військово-політична конфронтація і гонка озброєнь є вкрай небезпечними для людства. Будь-яка випадковість, технічні неполадки, помилки людей можуть стати причиною виникнення нової світової війни.

Лише спільними зусиллями людство зможе вирішити проблему війни і миру. Світове співтовариство, ООН, НАТО, окремі країни та їх лідери намагаються покращити ситуацію у світі, відвернути загрозу війни. Необхідно ліквідувати військові бази, передусім Росії та США, на чужих територіях. Велике значення має підписання міжнародних угод про скорочення озброєння. А найвагомішим внеском у справу миру на Землі є добровільна відмова від ядерної зброї. Першою державою світу, яка зробила це, стала Україна, хоча, на сьогоднішній день, вона нарощує свій військовий потенціал у зв'язку з анексією АР Крим та військовим конфліктом на Сході країни.

Слід зазначити, що ще на початку ХХІ ст. виникла нова глобальна проблема – проблема боротьби з міжнародним тероризмом.

Проблема подолання відсталості країн, що розвиваються

Відомо, що велика нерівність і нерівномірність у розвитку окремих країн та їх груп є причиною загострення міжнародної напруженості. Врешті-решт таке напруження призводить до бунтів, збройних конфліктів, появи мільйонів біженців тощо.

Проблема подолання відсталості країн, що розвиваються, — одна з найгостріших глобальних проблем сучасності. Адже рівень доходів на душу населення більшості країн, що розвиваються, у десятки, а то й сотні разів нижчий, ніж у розвинутих.

У наші дні саме в країнах, що розвиваються, найбільше проявляється гострота продовольчої, демографічної, соціальних, економічних і навіть екологічних проблем. За даними ООН, лише за одну хвилину від недоїдання, голоду і хвороб, що піддаються лікуванню, вмирає від 25 до 30 дітей, здебільшого в країнах, що розвиваються. Половина жителів країн, що розвиваються, позбавлені елементарних засобів санітарії. У світі 86, 1% людей є грамотними, інші – ні. Приблизно три чверті з 781 млн неграмотних дорослих в світі проживають в Південній та Західній Азії і в Африці (на південь від Сахари).

Щоб уникнути цих небажаних наслідків, людство повинне навчитися не допускати великої нерівності в розвитку країн світу. На жаль, до досягнення цієї мети все ще далеко. Контрасти між країнами не зникають. Більше того, вони посилюються. Багаті, розвинені країни стають все багатшими, а бідні — все біднішими. Рівень ВВП на душу населення, наприклад, Норвегії у 2016 році склав \$ 69300, а у Ефіопії - \$ 1 900.

Зростання кількості бідних, голодних, неписьменних людей, які змушені щоденно боротися за виживання, дестабілізує ситуацію у світі. Виникають локальні конфлікти, які можуть перерости в глобальні.

Загалом світ, в якому ми живемо, далекий від справедливості. Та й саме поняття "справедливість" змінюється з часом. Так, у США в минулому було "вигідно" бути "білою" людиною. Це давало такій людині перевагу в житті. Зараз

у США "вигідніше" бути багатодітною й самотньою "чорною" жінкою: вона може розраховувати на повне державне утримання.

На сьогодні лише п'ять країн - Данія, Люксембург, Нідерланди, Норвегія і Швеція - виділяють певний відсоток коштів на допомогу бідним країнам, які розвиваються.